

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gid., za pol leta 1 gid. 60 kr., za četrt leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravištvu v tiskarni sv. Cirila, Koroške ulice, št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za označila se plačuje od navadne vrtice, če se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Nj. veličanstvo v Gradci.

(Konec.)

Ob 11. uri dopoldne je bilo v načrtu nastavljeno, da Nj. veličanstvo slovesno odpre dež. razstavo. Vsled tega se pelje svitli cesar nekaj minut poprej na kraj razstave in se ve, da za njim vsa višja gospôda, kolikor je že ni bilo na razstavišči. Točno ob 11. uri pripelje se Nj. veličanstvo tje in vzprejme ga ondi predsednik c. kr. kmetijske družbe, baron Washington, na čelu odbora razstave ter ga nagovori, kakor je temu gospodu lastno, v preširni besedi in s samosvestnim glasom, proseč Nj. veličanstvo, naj blagovoli odpreti razstavo.

Svitli cesar mu odgovori, da odpre razstavo s tem večjim veseljem, ker upa, da bode razstava lep dokaz za to, da se v štajarski deželi lepo razvita obrt in gospodarstvo ter da bode ona tako še v spodbudo nadaljnemu delovanju na tem polji, kjer se da veliko še doseči, ako je volja dobra in vstrajna. Na to si ogleda Nj. veličanstvo prostorije na razstavišči, kar jih je bilo že napolnjenih. Izrekši g. predsedniku dež. razstave svojo zadovoljnost, poda se svitli cesar z razstavišča in se odpelje med burnimi hoch-klici najprej v cerkev Srca Jezusovega. Tu pričakuje Nj. veličanstvo veliko ljudstva, mil. knezoškofa sekovski in lavantinski, duhovščina itd. Med mogočnimi glasovi velicij orgelj ogleda si svitli cesar vse dele cerkve ter izreče naposled svoje veselje nad v resnici lepo stavbo.

Od le te cerkve poda se Nj. veličanstvo k deželni hiši za gluhone ter si jo ogleda v vseh znamenitih delih. Na zadnje se vpiše v spominske bukve te hiše ter se odpelje nazaj v dvorni grad. Ob 4. uri popoldne pelje se svitli cesar na dež. strelišče v Andrici ter tudi dvekrat vstrelji, zatem pa se odpelje nazaj v dvorni grad, kjer se vrši velik dvorni obed. Med njim svira godba c. in kr. pešpolka št. 47. Ob 8. uri priredi Graško moško pevsko društvo

Nj. veličanstvu serenado in vse mesto se razsvetli. Svitli cesar se pa pelje skozi poglobitve ulice mesta, da si ogleda sam vso, y resnici velikansko razsvetljavo. Se ve, da so bile vse ulice polne ljudi in hoch pa živio se je neprestano dvigalo iz prsi zvestih podanikov Njih veličanstva.

Drugo jutro, ob 7. uri je bila zunaj Gradca, na Gostinjski dobravi parada ali kakor bi se po domače reklo, velika razstava c. in kr. vojakov iz Gradca. Topničarji so v tem tudi streljali ter kazali, kaj da bi zamogli v času kake vojske. Svitli cesar si je razgledal jih vestno in je na zadnje njih, njih opravo očitno pohvalil.

Tudi požarni brambovi so se na splavišči Mure razpostavili ter kazali, kaj da znajo in kako da je njih orožje. — Potem pa je svitli cesar se podal v cerkev čč. usmiljenih bratov v Gradci ter si je ogledal spomenik vojakov, ki ga je v njej pripravilo mestno „orožno društvo“. Ta spomenik pa tudi zasluži, da si ga ogleda, kdor bi izmed nas kedaj prišel v ono cerkev.

Isti den popoldne si je ogledal še svitli cesar novo „mestno hišo“ v Gradci ter mu je v tem Graški župan na konci svojega govora zatrjeval, da je v Gradci „vse nemško“, duh, misel in zvestoba. Nj. veličanstvu se je nova mestna hiša po zunanji obliki prikupila in upamo, da ni „nemška beseda“ g. župana storila v tem nobene škode.

Blizo mestne hiše je „deželna hiša“, t. j. tista, v kateri se shaja deželni zbor in ima dež. odbor svoje uradnice ali sobe, v katerih se konečno določi vse to, kar pride na korist ali škodo cele štajarske dežele. Kakor je znano, ni noben slov. poslanec ud tega odbora in torej tudi nima v teh hišah slov. ljudstvo moža, ki ga zastopa. Da tudi v tem trenutji ne, ko jih obišče sam svitli cesar, to je bilo in je prav žalostno znamenje za to, kako da se skrbi v tej deželi za slov. ljudstvo.

K malu za tem se poda Nj. veličanstvo k

novi hiši, k dež. spominski hiši ali kakor se ji pravi, k dež. muzeju. Tu nagovori svitlega cesarja grof Wurmbbrandt, dež. glavar in Nj. veličanstvo odgovori mu, da ljubi štajarsko deželo in ga torej veseli vse, kar služi tej deželi. To je trpelo blizo 20 minut, potem pa si ogleda svitli cesar še „ljudsko kuhinjo“, obe novi c. kr. gimnaziji itd. Zatem pa se vrne v dvorni grad in je bil tukaj še potem ces. obed, pri katerem je bilo največ c. in kr. častnikov in druge višje gospôde, ki ni prvi den še bila pri ces. obedu.

Zatem se je Nj. veličanstvo podalo na kolodvor južne železnice in s tem je bil konec prvih slovesnosti te dež. razstave. V resnici lepa sta bila ta dneva za celo deželo, izlasti pa še za Graško mesto. V srcu vseh, ki so bili, kakor že koli pri teh slovesnostih navzoči, bota ostala v vednem spominu; žal, da slov. ljudstvo, če ga je ravno nad 400.000 duš v štaj. deželi, ni našlo pri njih mesta, ali vsaj ne takega, kakor mu dohaja. Upajmo, da bode, ko preteče drugo, zadnje desetletje tega veka, bolje razstava na čast tudi slov. ljudstvu.

Avstrijski škofje in verska šola.

(Dalje.)

Ali je pa v resnici tako, kakor govori postava in šolski red? Pravo stanje naše sedanje šole hočemo le s kratkimi besedami popisati. Vera ni vodilna podlaga, ni vodilo za našo sedanjo ljudsko šolo, ampak le eden od mnogoštevilnih predmetov, in še zadosti učnih ur jej ni odkazanih. Drugi učni predmeti ne stojijo z vero v nobeni zvezi in se morejo žalibog večsih tako razkladati, da npravno-verske odgoje nikakor ne pospešujejo. Verska odgoja šolske mladine je skrčena na tako pičlo število verskih vaj, da v otroških srcih ne morejo obuditi toplega verskega čuta. Veronauk in verske vaje se ne prepuščajo prostemu cerkvenemu vodstvu, ampak vrhovno vodstvo si je pridržala posvetna oblast. Pri izobražbi učiteljev nima cerkev skoraj nobene besede, in kedar se postavljajo v službe, nima ona nič govoriti, in tako se zgodi, da katoliške otroke večsih poučujejo in izrejajo ljudje, ki so katoliški veri tuji ali pa sovražni, tedaj tudi otrok ne morejo izrežati v katoliškem duhu.

Lahko bi ta popis še nadaljevali, pa že to, kar smo rekli, popolnem zadostuje, da si moremo razjasniti, zakaj sedanje šole tako žalosten sad donášajo. Spoštovanje do cerkve, ljubezen do vere in do krščanskega življenja ginejo zmirom bolj; domišljavost in prevzetnost, lahkomišljenost in površnost, zaničevanje božje in človeške oblasti se strašno množijo. Ali se smemo čuditi, ali smemo drug sad pričakovati, če sicer katehet vsaki teden dve uri otrokom

v srce poklada božjo besedo in strah božji, če jih napeljuje h krščanskim čednostim, — ako se pa more v ostalih več ko dvajsetih urah na otroke tako uplivati, da se ne utrdijo v božjem spoznanji in krščanskem življenji, ampak se — bodi si nameroma ali ne — v tem le begajo? Oj, preljubi v Gospodu, svoje notranje žalosti nad temi odnošaji ne moremo čisto odkrito povedati: nočemo vračati trdih besedi, ki od one strani padajo na nas in našo zvesto duhovščino; preveč spoštujemo vaše otroke, kakor da bi mogli v njihovih srcih spodkopati spoštovanje do njih učnikov. V tem pa ste nas menda razumeli, da katoliškim starišem ne moremo poroki biti za to, da se njih otroci v sedanji šoli po katoliško izrejajo, in tudi s tem vas ne moremo potolažiti, da smete v pogledu na svojo vest in na težko odgovornost pred Bogom mirno pošiljati otroke v to šolo.

Očitajo nam, da hočemo ljudsko omiko zmanjšati, veronauk razširiti na škodo drugih predmetov, da bi vědo in znanost med ljudstvom znižali. Na taka očitanja nam je lahko odgovarjati. Vi se motite, bomo odkrito zaklicali svojim protivnikom; le naredite otroke tako umne, premetene in učene, kolikor hočete in znate; toda storite jih tudi pobožne in verne, dobre in čednostne. Nočemo znižati njih omike in vednosti; česar se bojimo, to je polovičarska omika brez verske podlage, ki jih dela le ošabne, domišljave, poželjive, in nezadovoljne. Zato terjamo katoliško šolo, katera edina nam daje poroštvo, da bo mladini dala npravno-versko odgojo in jo storila sposobno svoje vednosti porabiti v lastno in tujo korist, za čas in večnost.

Mi terjamo katoliško šolo pa tudi v imenu postavno zagotovljene svobode vesti. Član XIV. drž. osn. post. z dne 21. decembra 1867 se glasi: „Polna svoboda vere in vesti je vsakateremu zagotovljena.“ Kako pa se ta svoboda varuje in brani po sedanji ljudski šoli? Katoliški stariši so prisiljeni, svoje otroke pošiljati v šole, v katerih se na katoliško vero razun nekaj pičlih ur nihče ne ozira. Vsi drugi učni predmeti so popolnem neodvisni od cerkve, in to je žalibog skoraj neko vabilo, naj učitelji tako poučujejo, da se itak mali upliv cerkve do šolarjev še bolj oslabi in da se od Boga razodete resnice preženejo iz srca in življenja otrok. Ne, brezverska in medverska šola se ne strinja z načelom svobode vere in vesti; nasprotno zahteva ta svoboda, da kakor smejo različne postavno priznane vere druga poleg druge obstajati, tako bi morale drugi poleg druge biti dovoljeno tudi različne verske šole. Združenje vseh otrok v eno šolo pa žali pravice vseh ver. Ako se hoče vsaki veri pravica skazati, morajo se tudi njih šole ločiti. Ali vam tedaj politične stranke ne delajo neznosne sile, ako silijo otroke v šole, ki nasprotujejo verskim na-